

Meer dan 'bed, bad en brood'

Met een aanbod van 'bed, bad en brood' stelt de overheid alles in het werk om de eerste noden van de vluchtelingen op te vangen. Maar sommigen hebben ook aangepaste psychische hulp nodig. Geertrui Serneels is psycholoog en de gedreven coördinator van de vzw Solentra,

Centrum voor Solidariteit en Trauma. T Freddy Robberecht F Jan Crab

Waarom werd Solentra opgericht?

"We zijn gestart vanuit een dubbele vaststelling. De eerste was dat we weinig migranten- en vluchtelingenkinderen zagen in de hulpverlening van de kinder- en jeugdpsychiatrie van het UZ in Jette, terwijl een op twee kinderen in Brussel toch een allochtone achtergrond heeft. Anderzijds waren deze kinderen oververtegenwoordigd in het vertrouwenscentrum met problemen als gevolg van verwaarlozing en mishandeling. Wanneer we hen op onze klassieke manier wilden helpen, ervoeren we dat onze hulp niet aankwam of boven hun hoofd ging. Het groot obstakel daarbij was het taboe op psychiatrische zorg. En het feit dat zij hun klachten op een andere manier verwoorden dan wij, westerlingen.

Wij maken het onderscheid tussen lichamelijke en mentale gezondheid, zij ervaren gezondheid veel meer als een samenhangend geheel. We merken dat ouders eventueel met hun kind wel naar de kinderpsychiatrie kwamen, maar afhaakten vooraleer we een oplossing konden aanreiken. De hulpvraag kwam eigenlijk veelal van de school, van een hulpverlener in het asielcentrum, van de voogd van een niet-begeleide minderjarige asielzoeker ... en niet

van de ouders zelf. We hebben Solentra opgericht om toch hulp te kunnen bieden, met een gratis aanbod dat rekening houdt met al die obstakels."

Hebben jullie daarvoor een eigen werkwijze uitgebouwd?

"Wij hebben een cultuursensitieve methode ontwikkeld, die verbondenheid wil scheppen. Een van de pijnpunten, zeker bij onze vluchtelingen, is het gebrek aan netwerken. Zij zijn niet ingebed in onze maatschappij, terwijl verbondenheid net de basis is van welbevinden. Ze verblijven in een vreemde omgeving en wanneer ze bijvoorbeeld in een asielprocedure zitten, hebben ze helemaal geen greep op hun leven. Dat veroorzaakt zoveel stress dat ze de trauma's die ze uit hun verleden meedragen, even opzij schuiven. Om aan traumaverwerking te kunnen doen, moeten we hen opnieuw greep op hun leven geven. Dat kan door samen met hen te zoeken naar eilandjes van positief functioneren. Voor kinderen kan de school daarbij een erg belangrijke rol spelen. Tegelijkertijd moet ik mijn psychologische hulpverlening combineren met steun aan alle instellingen in onze maatschappij die vluchtelingen helpen hier hun plek te vinden."

Hoe gaan jullie concreet te werk?

"Hulpvragen komen meestal binnen via begeleiders of leerkrachten. Hen proberen we eerst telefonisch of via onze helpdesk te adviseren. Wanneer ze hiermee niet verder kunnen, gaan we naar de mensen toe. In een gesprek proberen we het taboe rond psychiatrische hulpverlening af te bouwen en tot een gedragen hulpvraag te komen. We werken met tolken, in de taal van het land van herkomst, omdat daarin vaak emoties en trauma's opgeslagen liggen. In de hulpverlening is vertrouwen heel cruciaal. Bij vluchtelingen hebben we veel tijd nodig om een werkrelatie op te bouwen. Ze zijn erg wantrouwig vanuit hun verleden, hun onzekere juridische situatie en hun minderheidspositie in onze maatschappij. Door heel open te staan voor al hun zorgen en vragen, zonder al die besognes zelf op te lossen, krijgen we vertrouwen. Pas dan kunnen wij echt klinische hulp bieden."

Gaan er van jullie ook impulsen uit naar het beleid, gelet op de vluchtelingencrisis die we nu meemaken?

"Fedasil heeft een medische cel, met dokters en een psycholoog die wel weten hoe de psychiatrische hulp

“De vluchtelingen zijn vaak niet ingebed in onze maatschappij, terwijl verbondenheid de basis is van welbevinden.”

Geertrui Serneels, psycholoog

ideaal moet verlopen. De opvangwet voorziet trouwens in dat recht. Met de grote toevloed die we nu kennen, worden er veel opvangplaatsen gecreëerd en veel begeleiders gerekruteerd, maar er is tot nog toe te weinig tijd om die mensen goed op te leiden. De opvangcentra zitten zelf in een crisis en de begeleiders moeten vechten om zich staande te houden. Hierdoor werd de opvang noodgedwongen een verhaal van 'bed, bad en brood'.

Vorig jaar kregen wij zelfs minder hulpvragen dan de jaren voordien, terwijl je zou denken dat grotere aantallen meer aanvragen zouden opleveren. Maar, zoals ik al zei, de hulpvragen uit asielcentra komen meestal van de begeleiders en die hadden zelf de handen vol aan overeind blijven, waardoor ze wellicht het psychisch leed minder zagen.

Door ons trauma-aanbod werken wij in Solentra mee aan het optimaliseren van de kansen op integratie, maar dat laat zich moeilijk uitdrukken in harde 'succescijfers'. En zoals altijd en overal geldt hier: wat wil het beleid en hoeveel middelen wil en kan het inzetten?"

Vluchtelingen zijn dikwijls zwaar getraumatiseerd ...

"Absoluut, zeker kinderen die hier zonder ouders aangekomen zijn. Ouders geven kinderen de structuur en de veiligheid die nodig is om te voorkomen dat een trauma pathologische gevolgen krijgt. Wanneer de ouders er niet zijn of in die mate getraumatiseerd zijn dat ze hun rol niet meer kunnen opnemen, moeten wij hen ondersteunen. Uit onderzoek blijkt dat niet-begeleide kinderen en jongeren aanzienlijk meer af te rekenen hebben met angsten, depressies, eet- en slaapproblemen. Maar het blijft me verwonderen hoe de meesten er toch in slagen om hier hun plek te vinden.

Hun weerbaarheid verdient het om aangesproken te worden. Vandaar dat we vragen aan de maatschappij om aandacht te hebben voor hun veerkracht en hen niet te veel als slachtoffers te zien. Ze zijn wel slachtoffer, ze hebben trauma's opgelopen, maar daar kan met gespecialiseerde hulp aan gewerkt worden. Het is een maatschappelijke opdracht om de sterktes van die mensen te onderkennen en hen te ondersteunen, zodat ze hier een plek kunnen verwerven."

Bekruipt u soms niet het gevoel van te dweilen met de kraan open?

"Ik mag dat gevoel niet hebben. We zijn nu tien jaar bezig en het is altijd opnieuw een zoektocht naar middelen geweest. Ik hoop, hoe tegenstrijdig het ook mag klinken, dat deze crisis een keerpunt is. Dat men erkent dat psychiatrische hulp niet afgehandeld mag worden als minder noodzakelijk dan andere opvang. Ik ben ook al heel lang een grote voorstander van een aparte psychiatrische eenheid voor niet-begeleide minderjarigen en vluchtelingenkinderen. Dat kan niet in de gewone kinder- en jeugdpsychiatrie, omdat men daar in leefgroepen werkt. Wij hebben tolken nodig en je kunt niet met een paar tolken permanent in een leefgroep aanwezig zijn. Om bij deze groep de trauma's op te vangen, en eventuele echte psychiatrische problemen die er het gevolg van kunnen zijn, is een aparte, cultuurgebonden aanpak nodig. Het is trouwens in ons belang dat wij het psychisch leed van deze mensen ernstig nemen, wanneer we willen vermijden dat hun vele mogelijkheden verloren gaan voor onze maatschappij." ▀